

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

De impedimento disparis cultus. Pun. 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

nasci impedimentum. Quia Concilium generaliter dixit, ex sponsalibus quacunque ratione inuolida fuerint nullum impedimentum contrahi. Ergo absque fundamento restringitur ad ea quae sunt publice inuolida. Alias neque ex sponsalibus validis omnino oculis impedimentum oritur, siquidem nulla indecentia esset in tali contractu cum consanguineis sponse. Quapropter non est spectanda indecentia publica, quae apud homines oritur, sed quae oritur spectato ipso contractu.

- 8 Deinde est dubium, An ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis oriatur supradictum impedimentum? Affirmat Sanch. lib. 7. disp. 68. num. 11. Piafecus in praxi Episcop. 2. p. cap. 4. Layman. lib. 5. summat. 10. par. 4. cap. 9. num. 3. Mouentur ex cap. si quis uxorem. Cap. si quis desponsauerit. Et cap. accessit de Desponsat. impuber. & cap. sponsam de sponsalib. quibus Textus constat hoc impedimentum perpetuum esse, nec morte sponsi, vel sponsae cessare, quinimo nec dissensu vnius, vt probat Textus in dicto cap. accessit.
- 9 Sed in contrarium est declaratio sacrae Congregationis apud Farinacium dicto cap. 3. & apud Rebellen in dicto append. lib. 4. num. 99. quae sic habet. Si sponsalia soluantur de consensu Congregatio censuit esse inuolida. Propter hanc declarationem censet ex sponsalibus, quae mutuo consensu dissoluantur, vel quae dissoluantur ex causa legitima non oritur impedimentum, quia ea non reputantur à Concilio valida absolute, & simpliciter eo quod firmiter, & in perpetuum non valuerint, sed solum reputantur valida secundum quid, & pro aliquo determinato tempore, ac proinde ex illis non oritur impedimentum iustitiae publicae honestatis. Secus est de sponsalibus morte alterius dissolutis; haec enim simpliciter, & in perpetuum valida fuerunt, ac proinde ex illis impedimentum nascitur. Sic docuit Eman. Saa. verbo Matrimonium, vbi de impedimentis dirimentibus, numer. 12. Basil. Ponce, lib. 7. cap. 36. num. 9. Gutier. cap. 103. m. 11. Gaspar Hurtado disp. 2. 1. difficult. 1. num. 5. Rebellen & Farinac. loc. alleg.

PUNCTVM XI.

De impedimento disparitatis cultus.

- 1 Explicatur hoc impedimentum.
- 2 Non prouenit hoc impedimentum à iure naturali, sed à positio-
ne Ecclesiastico.
- 3 Vnde habentur haec irritatio.
- 4 Ex dispensatione Pontificis potest fidelis cum infideli contra-
here.
- 5 Coniugia fidelium cum haereticis aliqui censent esse irrita.
- 6 Contrarium omnino quendum est.
- 7 Satisfit oppositis rationibus.
- 8 Quamuis matrimonium Catholicum cum Haeretico validum sit,
iure tamen Ecclesiastico est prohibitum.
- 9 An aliquo casu liceat i proponitur dubitandi ratio.
- 10 Spectato iure naturali licitum est aliquando hac inire coniu-
gia: Et quid spectato iure Ecclesiastico?
- 11 Apponitur quadam illatio pro declaratione superioris sen-
tentiae.
- 12 Aliquando potest Catholicum cum haeretico matrimonium
contrahere, etiam stante periculo subuersionis, animo ta-
men firmo subuersioni non assentiendi.
- 13 In contrahendo coniugio necessario seruandi sunt ritus, & for-
ma ab Ecclesia Romana praescripti.

Certum est apud omnes disparitatem cultus, quae interuenit inter personam baptizatam cum non baptizata impedimentum esse matrimonio contrahendo, eo quod de-
decer positum Christi institutione matrimonium in Sacramentum eleuante, vt aliquis baptizatus matrimonium suscipiat, quod Sacramentum non sit. At si baptizatus cum non baptizato contraheret, eius matrimonium Sacramentum non esset, eo quod non baptizatus incapax sit alicuius Sacramenti recipiendi, & nequit ex parte vnius esse Sacramentum, & non ex parte alterius, cum matrimonium vnicum, & indiuisibile vinculum sit efficiens duo extrema.

Hoc autem impedimentum non prouenit à iure naturali, nam stante hac Religionis diuersitate, coniuges obligari possunt ad mutuam cohabitationem, debitique redditionem, & proli educationem, qui est finis, & matrimonij essentia, tamen ea habitatio discordiis obnoxia sit, & proli recta educatio satis periculosa. Haec enim solum probant ea coniugia plerumque illicita esse, non tamen conuincunt esse irrita. Alias Salomon dicens, filiam Pharaonis; & Iacob filias Laban, & Ioseph filiam Putipharis, & Moyse filias Iethro, & Esther nubens Aduero irrita inuenit coniugia, & quod magis est sanctissima Monica Augustini mater, quae infideli nupit, & Clothildes Clodouo in concubitu essent. Quod non est dicendum. Neque his obstat, quod coniux fidelis priuilegio fidei possit ab infideli diuertere, & matrimonium initum dissoluere

aliud contrahendo, quia haec potestas non praedicat matrimonij essentia, quae solum est, vt coniuges per se obligentur ad mutuam cohabitationem, quacum obligatio optime fiat, vt ex accidenti excusetur. Neque item hoc impedimentum iure Diuino positum constitutum est, quia nullus est Textus, ex quo colligatur. Et licet Christus Dominus matrimonium fidelium in Sacramentum eleuauerit, non inde probatur inhabilitate fideles ad inendum matrimonium, quod Sacramentum non esset. Quae est communis sententia Canonistarum, & Theologorum, teste Couarruu. in 4. decret. 2. p. c. 6. §. 11. n. 1. Matienzo lib. 5. recop. tit. 1. Gloss. 1. in Rub. n. 159. Sanch. lib. 7. disp. 71. m. 7. & segg. Basilio Ponce lib. 7. c. 47. m. 2. & 3. Gutier. c. 104. m. 1. Coninch. disp. 3. 1. dub. 3. conclus. 1. & alii.

Quocirca solo iure Ecclesiastico asserendum est hoc coniugium fidelis cum infideli irritum esse, vt praedicti Doctores testantur, ex quibus aliqui censent iure scripto hanc irritationem habere nempe ex Concilio Niceno primo can. 67. & 69. vbi aequè puniunt nubens infidelis ac si duas uxores acciperet, neque admittitur ad penitentiam, nisi infidelium relinquat. Et licet aliqui de separatione quoad thorum, & habitationem explicent, rectius videtur explicandum Textus de separatione matrimonij quoad vinculum, siquidem sic conuenit haec constitutio cum leg. unica. Cod. de nuptijs, genit. vbi tanquam adulteria haec coniugia reparantur. Sed esto nullus sit Textus expressus, consuetudine tamen à Romana Ecclesia approbata certissimum est disparitatem cultus impedimentum esse dirimens matrimonij contrahendi, colligiturque aperte ex cap. 23. quae 1.

Ex his inferitur ex dispensatione Pontificis posse fidelem cum infideli matrimonium inire, siquidem solo iure Ecclesiastico irritum est. Quinimo si grauis causa huius dispensationis intercedat, periculumque peruersionis tum in coniuge, tum in prole caueatur, licita erit talis dispensatio, atque idem non solum valide, sed licite contrahi matrimonium poterit, sicuti notauit Sanch. lib. 7. disp. 71. m. 10. Gutier. cap. 104. m. 1. Coninch. disp. 3. 1. dub. 3. in fine. Quod amplius constabit ex postmodum subiiciendis.

Quoad coniugia fidelis cum haeretico attingit. Aliquibus Iurisperitis, est pauci senserunt irrita esse. Glossa in cap. fin. verbo contra substantiam de conditionib. appositis. Hostiens. in c. 1. de coniugio fornicum, num. 1. Carterius de haereticis num. 159. Simancae de Catholicis institutionibus, c. 40. & 46. Roias in singul. 228. n. 70. Quibus fauet lex 1. §. 1. tit. 1. part. 4. Mouentur ex can. 72. sextae Synodi generalis in Tullio, vbi haec verba habentur, non liceat vniuius orthodoxum cum muliere haeretica, neque orthodoxam cum viro haeretico copulari. Sed si quid huiusmodi ab vno ex omnibus factum apparuerit irritas nuptias existimatis, & nefarium coniugium dissolui. Expandenda sunt verba trinitas, & dissolui, quae nullitatem coniugij demonstrant. Praeterea quae lege prohibentur si fiant, pro infectis habenda sunt, lege non dubium, Cod. de legibus. At matrimonium Catholicum cum Haeretico prohibitum est tum iure Diuino, tum Ecclesiastico. Ergo habendum est pro infecto, iuxta Textum in capite videtur nobis 35. q. 6. ibi: Nam quod contra interdictionem, & ordinem Ecclesiae factum est ratum non habet tam Diuina, quam humana lege proclamatae auctoritas; quia ea quam inordinatè superaddit prohibitionem reuocantur vxor non est.

Ceterum omnino dicendum est matrimonium Catholicum cum Haeretico validum esse, vt testatur D. Thom. ab omnibus Theologis receptus in 4. d. 39. quae 1. unica art. 1. ad 1. & ex Iurisperitis ferè omnes, prout eos refert, & sequitur Sanch. lib. 7. disp. 72. à n. 2. Ioanna. Gutier. cap. 104. num. 6. & alij passim. Colligiturque ex cap. decretum de haereticis in 6. vbi nubens haeretico dote priuatur, non tamen iubetur separari. Probatur vsus, & consuetudo ab Ecclesia Romana receptus, quo praedicta matrimonia sustinentur, tamen prohibeantur.

Neque his obstant quae in contrarium adduximus. Nam canon 72. sextae Synodi respondet Sanch. Gutier. Egid. & alij nullius esse auctoritatis, eo quod suppositicij sint. Secundo concedendo legitimam auctoritatis esse, vt placuit Gratiano in capite sextam Synodum, capite habeo 17. distict. Et colligitur ex Anastasio Bibliothecario in praefat. ad septimam Synodum. Respondeo antiquis temporibus matrimonia Catholicum cum Haeretico irrita fuisse, sicut colligitur ex Concilio Cathaginen. III. can. 12. & Calcedonen. can. 14. & Illiberitano. can. 1. 16. & 17. & Agathensi can. 67. In quibus eodem modo de matrimonio cum Haereticis, ac de matrimonio cum Infidelibus, & Iudaeis est sermo. At postmodum consuetudine abrogata est annullatio matrimonij Catholicum cum haeretico perferente irritatione, & annullatione fidelis cum infideli. Praeterea quod nomen haereticum in praedicto can. 72. non incongrue sumitur pro infideli, vt explicuit Theodor. Balsamini in commentario ad Nomocanonem Phosij tit. 15. de haereticis can. 13. quem refert, & sequitur Basilio Ponce in append. ad cap. 46. lib. 7. capite 1. Et consentit Reginald. 1. tit. praef. lib. 31. num. 169. Ad Textum in capite videtur nobis, & ad legem non dubium, respondeo facta contra legem habenda

pro infectis, quando lex factum irritat, secus si sustinet. In dicto e. videtur nobis: non sustinetur coniugium, quia factum est vivente priori coniuge, & cum conlangue.

Verum esto matrimonium Catholicum cum heretico validum sit, iure tamen Ecclesiastico prohibetur, ut constat ex Concilio Calcedonensi, cap. 13. Carthagini. cap. 12. Laodiceo cap. 10. & 31. Illiberitano can. 16. Et habetur cap. non oportet 28. q. 1. & cap. decretum, de Hereticis. in 6. Deinde pluribus placet iure Divino positum hoc matrimonium interdictum esse illis verbis Pauli 2. Corinth. 6. Nolite in iugum ducere cum infideli. Et 2. Corinth. 7. Si dormieris cum eius, nubat tamen in Domino, ut videre est apud Iustinian. Cornelium, & Tolet. in ea loca. Quinimo iure naturali hæc coniugia prohiberi persuadet periculum perversionis, coniugis Catholici, iniquæ educationis proliis, & minus pacificæ cohabitationis, quod plerumque contingit, ut multis comprobatur Basil. in dicto append. c. 2. per totum.

Sed an hoc matrimonium ita sit prohibitum, ut nullo casu illud celebrare liceat? difficultate non caret, nam esto aliquando cesset periculum perversionis coniugis, iniquæ educationis proliis, & rixosæ cohabitationis, ac negari nequit plerumque tale periculum adesse. Ergo obligatio legis, quæ respicit periculum frequenter contingens, cessare non poterit; ex eo quod in hoc, vel illo casu periculum prædictum abest. Præterea Hæreticus recipiens, & administrans Sacramentum matrimonij peccat, utpote qui obstat effectui gratiæ recipiendæ. Ergo etiam peccat Catholicus prædicto peccato cooperans. Item exponitur Catholicus periculo non recipiendi verum Sacramentum matrimonij, si Hæreticus credit non esse Sacramentum à Christo institutum, vel si credat licitum esse libellum repudij, & sub hac intentione contrahat, quia contrahit sub intentione essentia matrimonij adfecta.

Ceterum omnino dicendum est spectato iure naturæ licitum esse coniugium inire cum Hæretico, & quoties prudenter, & probabiliter creditur periculum subversionis, & iniquæ educationis proliis, & iurgiosæ cohabitationis cessare, sicuti notavit Coninch. disp. 31. dub. 3. concl. 3. & disp. 26. n. 21. Nam lex naturalis in tantum obligat abstinere à prædicto coniugio, quatenus in eo prædictum periculum imminet (ut omnes fatentur) ergo cessante prædicto periculo cessat obligatio abstinendi. Deinde spectato iure Ecclesiastico, si in aliqua provincia, vel regno hoc periculum creditur ut in plurimum cessare, cessat illius obligatio. Quâ ratione asserunt Azor. t. instit. moral. lib. 2. c. 11. q. 5. Sanchez. lib. 7. disp. 72. num. 5. Guier. cap. 10. num. 7. Gaspar Hurtado disp. 24. difficult. 2. in fine. in Germania, Polonia, Gallia, aliisque provinciis, quibus Catholici cum Hæreticis permixti habitant licita esse coniugia, quia periculum perversionis, & iniquæ educationis proliis, minusque pacificæ cohabitationis plerumque cessat. Sed ut recte aduertit Cornelius in 1. Corinth. 7. circa finem. Coninch. disputat. 31. dub. 3. in fine. Basil. Ponce, in append. matrimonij Catholici cum heretico. c. 2. in fine. Layman. lib. 5. sum. tract. 10. part. 4. cap. 14. n. 2. cautè in hac parte procedendum est. Nam esto plerumque in illa regione periculum abest, idcirco lex Ecclesiastica non videatur obligare: at sæpe in vno, vel altero casu periculum adest, & tunc lex naturalis obligat à tali coniugio abstinere. Præterea esto periculum abest, adest tamen scandalum in tali contractu, maxime si Hæreticus palam hæresim profiteatur. Quapropter ut illud coniugium liceat, periculum subversionis, & scandalum abesse debet. Ex his soluta est prima dubitatio ratio. Ad secundam concedo Hæreticum iniquè Sacramentum matrimonij recipere, nego tamen Catholicum suæ iniquitati cooperari, cum possit Hæreticus Dei gratia adiutus peccatum illud vitare. Ad tertium satis est, quod Hæreticus velit celebrare matrimonium, prout est ab Ecclesia receptum, quamvis ipse ex errore privato contrarium Ecclesiæ censet.

Ex his manifestè constat quoties periculum perversionis in aliqua provincia communiter cessat, neque cenitur adesse in matrimonio, de quo celebrando tractatur, poterit quis absque vlla dispensatione licitè illud matrimonium inire, quia obligatio legis Ecclesiasticæ, tum naturalis prohibentis matrimonium Catholicum cum Hæretico eo casu cessat. At si in aliqua provincia, vbi Catholici non permittuntur secure suam Religionem profiteri, concedatur aliquibus hæc securitas, restatque proliis educatio, existimo esse privatâ auctoritate matrimonium contrahere non possint, bene tamen accedente Pontificis dispensatione, siquidem solum ex obligatione legis Ecclesiasticæ abstinere ab eo coniugio tenebantur. Quando autem cessantur Catholici hæc securitatem habere prudentis arbitrio relinquunt spectati circumstantiis. Equidem si inter magnos Principes si fidem dent iuramento firmatam sufficiens securitas reputanda est, maxime si da nisi fidem interfit illius iniuriabilis observatio, ut bene notavit Basil. Ponce, in d. append. cap. 5. n. 4. & seqq.

Quinimo verum existimo cum eodem Basilio cap. 6. & 7. posse Catholicum cum Hæretico matrimonium contrahere

cum periculo subversionis, animo tamen firmo prædicta subversioni non assentiens, si ex subeundo eo periculo magis fructus sperentur, ut si speretur multorum Catholicorum conversio, eorum tranquillitas status, & Ecclesiæ Catholicæ non leue augmentum, Pontificumque debere in sua lege Ecclesiasticæ dispensare, quia periculum peccandi subire non est intrinsecè malum, quin ex rationabili causa necessarii possit, ut multis exemplis comprobatur tract. de charit. disp. ult. de scandalo. Et tract. de peccatis disp. 2. pag. 9. s. 3. Et colligitur manifestè ex illo Iudith 9. quæ ob populi liberationem periculo non levi amittendæ castitatis se exposuit, & ex illo Esther 2. quæ nubens Afluero absque suæ Religionis manifestatione periculum subit delerendi Religionem, vel saltem præcepta Divina de ciborum abstinentia transgrediendi, prout hæc omnia ponderat Serarius in prædicta loca.

In contrahendo hoc coniugio servandi necessariò sunt ritus, & forma ab Ecclesia Romana præscripti, & nullatenus permittendi qui iniquè sectæ, & erroris professio fuerint. Illis autem servatis optimè potest Parochus huic matrimonio assistere, & Hæreticus licentiam concedere, quia assistit cuidam contractui de se licito, Sacramentique celebrationi, quæ rectè peragi poterat. Quod verò ab Hæretico iniquè recipiatur, & ministretur nec Parochus, nec Episcopo tribuendum est, ut latius profectur Basil. Ponce, in d. append. cap. 9.

PUNCTUM XII.

De impedimento criminis.

- 1 Duplex est crimen inhabiles reddens ad matrimonium.
- 2 Explicatur utrumque crimen.
- 3 Examinatur, an occiso coniuge absque adulterio præstet impedimentum?
- 4 Requiritur ad hoc impedimentum, ut occiso physicè facta sit, vel saltem eius consilio, & mandato.
- 5 Secundo requiritur, ut occiso fiat intentio inveniendi matrimonium cum coniuge supervivente.
- 6 Tertio sufficit sine occiso sit uxoris, siue viri.
- 7 Si utriusque matrimonium contracturi infideles sint, cum adulterium committunt, vel occasionem præstant, verius est impedimentum non esse.
- 8 Ut adulterium impedimentum præstet requiritur matrimonium utriusque contracturo esse notum.
- 9 Item est necessarium, ut adulterium copula inter vna femineum copuletur.
- 10 Quale debeat esse hoc matrimonium contractum, ex quo hoc impedimentum oriatur.
- 11 Qualis promissio de matrimonio contrahendo. Et primò debet esse externa, & acceptata.
- 12 Aliquibus placet fictam non sufficere. Sed verius est oppositum.
- 13 Non opus est esse promissionem mutuam, etsi aliqui contrarium asserunt.
- 14 Debet esse promissio pura non conditionalis.
- 15 Promissio matrimonij post mortem coniugis est irrita.
- 16 Prædicto impedimento criminis annectitur raptus, ut iam explicatum est.

Duplex est crimen, in cuius poenam Ecclesia inhabiles reddit reos ad matrimonium contrahendum non absolute, sed cum ea persona, quacum delinquens contrahere intendens delictum commisit, ut rectè aduersus Palacios notavit Sanchez ex communi sententia, lib. 7. disp. 78. numero 21. Guier. cap. 205. num. 25. Coninch. disp. 31. dub. 5. concl. 5. Ratio huius prohibitionis est, ne spe coniugij futuri coniugi innocenti mors immineat.

Primum crimen est adulterium simul cum occisione coniugis proprii, vel alieni. Cap. 1. cap. significasti. Cap. super hoc De eo qui duxit in matrimonium. Cap. de conversione infidelium. cap. si quis vivente 31. q. 1. Secundum est adulterium cum promissione factâ de matrimonio post obitum coniugis contrahendo, ut constat ex capite 1. Cap. veniens. Et præcipue ex capite fin. De eo qui duxit in matrimonium. Et capite relatum. 31. questio 1. Non sufficit adulterium, ut impedimentum matrimonij contrahatur, sed opus est adulterio occisionem coniugis, vel futuri coniugij promissionem adiungi, ut notatur expressè in cap. significasti, de eo qui duxit uxorem, &c. Et lege regia. fin. tit. 2. part. 4. iuxta quam doctrinam intelligendi sunt Textus in cap. 1. & illud verò 30. questio 1. generaliter asserentes nemini licere ducere eam, quam per adulterium polluit, hoc est si simul cum adulterio mortem viri machinatus est, vel coniugium promisit. Et cap. 1. de eo qui duxit in matrimonium, vbi inquit Textus, nullus copulet matrimonio, quam prius polluerat adulterio, illam maxime, cui fidem dederat uxore sua vivente, aut que machinata est in mortem uxoris. Verbum illud maxime intelligendum est demonstrativè, id est inquam, vel simili quæ prius dicta determinat, ut bene notavit Coninch. disp. 31. dub. 5. concl. 5. num. 64. Guier. cap. 105. num. 2. Et tract. 2. M. 4. die